

Стефан Д. Милошевић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
stefan.milosevic@fil.bg.ac.rs

UDC: 37.018.4:811(049.32)
Приказ

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СЕМИНАР „ОБРАЗОВАЊЕ НА СТРАНОМ ЈЕЗИКУ У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА”

Београд, Висока школа превођења Московског државног универзитета „М. В. Ломоносов”, Руски центар Филолошког факултета Универзитета у Београду, 22–23. фебруар 2025.

Двадесетогодишњи јубилеј Високе школе превођења Московског државног универзитета „М. В. Ломоносов” послужио је као повод за одржавање научног семинара „Образовање на страном језику у свету који се мења” („Иноязычное образование в меняющемся мире”). Суорганизатор и домаћин семинара био је Руски центар на Филолошком факултету Универзитета у Београду, где су слушаоци имали прилику да у току два дана чују излагања на актуелне теме из области теорије и наставе превођења и методике наставе. Семинару су присуствовали учесници из Босне и Херцеговине, Бугарске, Велике Британије, Италије, Пољске, Русије, Србије и Шпаније, те се он може посматрати и као својеврсно окупљање и размена мишљења између русиста из европских земаља.

На свечаном отварању учесницима се обратила проф. др Јелена Гинић, управник Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду, која је учесницима семинара пожелела плодотворан рад и да, упркос тешким временима, са семинара понесу нове идеје о учењу руског језика и достигнућа науке о преводу и успешно их примене у раду са својим студентима. У име организационог одбора учесницима су се обратили Марина Јесакова, Галина Литвинова и Владимир Литаренко са Високе школе превођења који су у својим обраћањима изразили задовољство што се семинар одржава у Србији и што су се у Београду окупили представници значајног броја европских земаља како би стекли нова знања из области теорије и праксе превођења и наставе страних језика. Изразили су такође наду да ће учешће на семинару бити

инспиративно у погледу нових идеја за научни рад, за иновативне приступе превођењу и настави руског језика.

Првог дана семинара учесници су имали прилике да чују осам излагања, махом из области методике наставе и наставе превођења. Семинар је почео излагањем Јелене Бајовић (Београд/Косовска Митровица), која је у реферату на тему „К вопросу об интерференции близкородственных языков (продвинутый уровень обучения русскому языку будущих экономистов)“ представила обратни смер деловања међујезичке интерференције. На основу превода стручних текстова студената Економског факултета у Београду ауторка анализира примере деловања руског језика на погрешну употребу одређених граматичких облика и лексема у српском језику. На граматичком плану као фреквентне издвајају се грешке при превођењу релативних реченица које се односе на предмет, а уведене су заменицом *который* која се у руском користи и за жива бића (нпр. *проблемы, примерами которых являются*) и грешке приликом превођења партиципских конструкција. На основу представљених примера рекло би се да интерференција делује много јаче на лексичком нивоу услед непознавања деловања међујезичке хомонимије и паронимије (непрепознавање значења везника *однако*, преводи лексеме *рабочие* као *радници* уместо *зайослени*, неразликовање значења паронима *члан* и *чланица* у српском при превођењу термина као што су *член ВТО* или *статья договора*).

На ово излагање надовезала се Вишња Вишњевац (Источно Сарајево), која је у свом реферату представила грешке на морфосинтаксичком нивоу настале услед деловања интерференције матерњег српског језика при учењу руског. Иако ова два словенска језика имају сличну организацију граматичких категорија, деловање интерференције међу њима је веома јако и оно се огледа како у погрешном грађењу појединих облика (нпр. *до *деревне*), тако и на плану њихове синтаксичке употребе (нпр. *позвать *кого?*). Како би се боље упознала природа деловања негативног трансфера из српског при усвајању руског језика можда би се могла користити и класификација грешака на основу узрока коју је предложила А. Менац на недиференцијацију, супердиференцијацију и реинтерпретацију. Тај приступ може указати и на различите нивое усвајања језика када се ове грешке јављају.

Теми интерференције из угла лингвокултурологије приступила је Емилија Ђокић (Ужице), која је у свом реферату представила тешкоће приликом усвајања гестова карактеристичних за руску културу у говорним ситуацијама поздрављања и опраштања у настави у основној школи. Овај реферат послужио је као повод за интересантну дискусију у којој су се могла чути мишљења да на основношколском узрасту такве податке не треба објашњавати експлицитно, као и да приликом њиховог увођења треба избегавати категоричке судове како би се избегло стварање стереотипа у процесу наставе страних језика.

У реферату „Грамматика РКИ: интуитивная, теоретическая или функциональная” Галина Литвинова (Москва) представила је постојеће приступе у методици наставе граматике при учењу руског као страног језика. Према мишљењу излагача, на ком год принципу да почива настава руског као страног језика или уџбеник на основу ког се она изводи, улога граматике треба да буде надређена. Она не треба да се своди на помоћно средство у учењу страног језика, на саму теорију или усвајање функционалних модела, већ после сваког од оваквих курсева студенту не треба ускратити право да прође кроз прегледни курс граматике како би у целости усвојио одређене граматичке јединице. Такав приступ одразио би се позитивно и на усвајање неких других језичких знања као што су она из области стилистике.

Викторија Новикова (Лондон) у излагању је поделила своје искуство из праксе рада у страној језичкој средини. Посебан акценат у реферату ставила је на састављање материјала за слушање и задатака из те језичке вештине за различите језичке нивое. Међу овим задацима пажњу слушалаца привукли су они помоћу којих се кроз говорну вештину слушања може развијати и социокултурна компетенција у страној говорној средини.

Настави читања био је посвећен реферат Јелене Стојанове (Шумен) чији је предмет био могућност разраде и употребе нелинеарних и хипертекстова у настави руског као страног језика. Како је оваква врста текстова ушла у широку употребу, према мишљењу референта, њихово увођење у наставу је неопходно јер се кроз рад над таквим текстовима не постижу само циљеви у оквиру наставе руског језика, већ и шири образовни циљеви сналажења у таквој врсти текста без обзира на језик његовог садржаја.

Међу рефератима представљених првог дана семинара било је и оних из области лексикологије и анализе дискурса. У фокусу реферата Никите Доронкина (Москва/Нови Сад) била је безеквивалентна и тешко преводива лексика у песничком стваралаштву Игора Северјањина у контексту њене наставне презентације. Под тешко преводивом лексиком аутор пре свега подразумева околионализме и неологизме који се често срећу у стваралаштву овог песника. У реферату су набројани примери језичке игре на основу овог лексичког слоја и недоумице у разумевању појединих речи (нпр. глагол *наживемся* који се пре може тумачити у смислу значења њему одговарајућег српског глагола *наживећу се*) или фонетских језичких игри као што су *моревое*, *моревый* (спрам руског књижевног *марево*). Реферат је изазвао велико интересовање слушалаца, а међу предлозима аутору за даља истраживања могла се чути и идеја о спровођењу анкете међу руским и српским говорницима који владају руским језиком о начину разумевања Северјанинових текстова и појединих лексема у њима.

Наталија Карданова (Ћенова) представила је у свом реферату потребу да се на часовима руског као страног језика проучавају и поједини видови дискурса. Као средство повећања мотивације ауторка предлаже да се на појединим часовима анализира и дискурс одређених историјских личности које изазивају посебно интересовање страних студената. Једна од таквих личности је свакако и Георгије Распутин, те у реферату ауторка показује пример анализе дискурса у наставне сврхе на примеру два Распутинова записа на новчаницама.

Другог дана представљена су истраживања из области различитих аспеката теорије превођења и контрастивне лексикологије. Као уводно излагање послужио је реферат Ирине Георгијеве (Софија), која је представила класификацију различитих врста колокација. Ауторка их сагледава као основне јединице превођења, а такође и као критеријуме за оцену ваљаности превода, посебно у условима аутоматизације процеса превођења.

Марија Јесакова (Москва) истакла је у свом реферату важност наставе творбе речи на примеру тзв. суфикса субјективне оцене у програмима за образовање будућних преводилаца. Ауторка анализира различите преводе појединих руских деминутивних изведеница на енглески и француски језик. Уочавајући бројне мањкавости таквих превода, пре свега због тога што преводиоцима измиче емотиван став говорника када употребљавају овакве изведенице, ауторка истиче значај увођења прагматичке компоненте у наставу творбе речи како би у будућности руска књижевност добила боље и квалитетније преводе.

Велико интересовање слушалаца привукао је заједнички реферат Хервиља Енрикеа Кера (Гранада) и Марије Шањанине (Москва) о преводу културно маркиране лексике из области гастрономије с руског на шпански језик на примеру превода романа *Мајсџор* и *Марјариша*. Од назива јела аутори анализирају преношење лексема као што су *шашлык по-карски*, *фляки господарские*, *бориц*, *пельмени* и *перепела по-генуезски* с циљем да се оцени адекватност њиховог превођења из угла преношења културних рефераната, као и да се открије којом су се стратегијом преводиоци руководили – одомаћивањем или пострањивањем анализираних преводног текста. Дати параметар може бити један од критеријума за оцену успешности превода уопште.

Искуства из наставе теорије и праксе књижевног превођења поделио је Радмило Маројевић (Београд) у реферату „Лингвистика и поезика превода в вузовском обучении (теория и практика)“. Приступ аутора курсу књижевног превођења састоји се у превођењу текстова, који су раније већ били преведени на српски језик с циљем да студенти своје преводе упореде с ранијим решењима и на основу тога образложе предности својих превода. Посебна пажња у превођењу и анализи претходних превода посвећује се начину преношења уметничких слика, као и

лингвистици и поетици наслова. Аутор истиче да овакав поступак може служити и као погодно средство за проверу да ли је превод плагијат, јер се у преводилачком плагијату обично понављају грешке из првог превода.

Александра Сељезнова (Москва) у реферату на тему „Преподавание русского языка как иностранного: особенности подготовки устных переводчиков” истакла је потребу поступног увођења елемената наставе усменог превођења на студијама филологије већ у току практичних курсева језика почев од нивоа Б2. На том нивоу подразумева се да студент влада у довољној мери језиком, као и теоријским знањима, што му омогућава да ради на вежбањима краткорочног памћења, сажетог препричавања текстова и адаптирања исказа према различитим комуникативним контекстима.

Последњи реферат представила је Ирина Стојичевић (Београд), која се осврнула на значај превода реалија при превођењу публицистичких и мемоарских текстова са српског на руски језик. Ауторка је представила различите преводилачке поступке за превођење овакве врсте лексике и истакла да што се више различитих поступака користи, то је циљ превођења остваривији, а то је да се руски читалац упозна с реалијама српске културе. Иако анализа садржи бројне занимљиве примере, самом приступу може се упутити мала методолошка замерка јер се у њој нису увек разграничавали примери преношења различитих реалија у тексту и недоумице везане за преношење поетике наслова на језик превода.

Рад семинара прошао је у подстицајној атмосфери, а учесници нису имали само прилике да чују реферате, већ и да активно дискутују о њима. Теме представљених реферата сведоче да у областима наставе и превођења не само да има нерешених и актуелних проблема, већ и да су неки проблеми увек актуелни и захтевају стално враћање уз нове теоријске погледе. Зато се надамо да ће организација оваквих семинара помоћи истраживачима да усвајају нова теоријско-методолошка полазишта како би се ипак дошло наомак решавања неких проблема, а томе ће свакако допринети и могућности да се поделе искуства у истраживањима и раду.

Стефан Милошевић основне академске студије завршио је на Катедри за славистику Филолошког факултета у Београду 2012. године, а мастер студије на истом факултету 2014. године одбранивши рад „Типологија разлика између руског и српског језика (на материјалу грешака руских говорника при усвајању српског језика)“. Тренутно је студент докторских студија. У области његовог научног интересовања улазе контрастивна анализа руског и српског језика, теорија превођења, историја славистике, методика наставе руског и српског језика као инословенских.

Stefan Milošević completed his bachelor's degree at the Slavic Department of the Faculty of Philology in Belgrade in 2012, followed by his master's degree at the

same institution in 2014. His master's thesis was titled "Typology of Differences between Russian and Serbian Languages (on material of Russian speakers' errors in Serbian language acquisition)." He is currently a Ph.D. student. Areas of his scholarly interests include: contrastive grammar of Russian and Serbian languages, translation studies, history of Slavic studies, teaching methodology of Russian and Serbian as a second Slavic languages.

<https://orcid.org/0000-0001-5007-3054>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).